

INTERPELLATION TILL STATSRAÅD

Från Riksdagsförvaltningen
2025-10-17
Besvaras senast
2025-11-07

Till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2025/26:77 Ett samhällsuppdrag för Kriminalvårdens utbyggnad

Kriminalvården ansvarar för Sveriges fängelser, frivård och häkten. Att myndigheten fungerar väl är en förutsättning för att dessa verksamheter ska kunna fylla sina helt grundläggande funktioner i det svenska rättsväsendet. Ytterst handlar det om att skydda samhället medan dömda personer avtjänar sina straff och förbereds för ett liv i frihet.

De senaste åren har Kriminalvården befunnit sig i en historisk expansion till följd av de straffskärpningar som genomfördes under de föregående mandatperioderna. Framåt förväntas inflödet av klienter öka ytterligare. Enligt sin senaste kapacitetsrapport planerar Kriminalvården för 29 000 platser i anstalt och häkte år 2034, vilket innebär en tredubbling jämfört med dagens antal.

De senaste fem åren har fler platser tillkommit, framför allt genom dubbelbeläggning, men långtifrån tillräckligt för att möta prognosen. Det byggs, men det går långsamt.

En faktor som fördröjer takten i utbyggnaden är den ordning som i dag tillämpas vad gäller upphandlingar. Kriminalvården beskriver i sin senaste kapacitetsrapport hur man först tecknar en överenskommelse med en kommun om en specifik fastighet, sedan upphandlar den kommande fastighetsägaren och först därefter upphandlar själva byggnationen. I slutet av avsnittet skriver man:

”Ett alternativ till rådande modell för ägarskap skulle kunna vara att rikta särskilda samhällsuppdrag till en myndighet eller bolag med ett utpekat uppdrag att stödja Kriminalvårdens expansion med främst anstalter i högre säkerhetsklass så snabbt och effektivt som möjligt. Här skulle t.ex. Försvarsmaktens pågående etablering av nya regementen med stöd av Fortifikationsverket kunna utgöra modell även för att möta Kriminalvårdens behov på ett snabbare och effektivare sätt. Resonemanget har också bäring på mer principiella överväganden om nuvarande ordning, där Kriminalvården hyr fastigheter på en helt kommersiell marknad och utan egentligt inflytande över t.ex. frågan om ursprunglig fastighetsägare väljer att sälja fastigheten till vilken annan kommersiell aktör som helst. Här finns för staten angelägna säkerhetsaspekter att beakta kring det framtida ägandet av samhällsviktiga fastigheter.”

Vi socialdemokrater anser att regeringen bör lyssna på Kriminalvården och ge statliga Specialfastigheter AB ett sådant samhällsuppdrag. Vi har föreslagit det i riksdagen, men Tidöpartierna röstade tyvärr nej.

Den 6 oktober rapporterade Norrköpings Tidningar att den planerade anstalten i Norrköping riskerar att försenas just på grund av upphandlingsprocessen.

Chefen för Kriminalvårdens fastighetsavdelning säger:

”Det som ställt till det är upphandlingsprocessen – det vill säga frågan om vem som ska bygga och äga fastigheten där Kriminalvården hyr in sig. Enligt tidigare beräkningar hade Kriminalvården hoppats på att ha klart med en entreprenör i mars i år.

Upphandlingsprocessen har dragit ut på tiden och pågår fortfarande. En av intressenterna har bett om mer tid då det är mycket pengar det handlar om. Det ställer stora krav på en fastighetsägare när det gäller ekonomiska resurser.”

Den befarade förseningen av anstalten i Norrköping åskådliggör precis motivet till att vi föreslagit en annan ordning för upphandlingen. Genom att regeringen ger ett uppdrag direkt till Specialfastigheter AB att stödja Kriminalvårdens utbyggnad av nya anstaltsplatser kan ledtiderna kapas och nya fängelseplatser byggas snabbare.

Mot bakgrund av ovanstående vill jag fråga justitieminister Gunnar Strömmer:

Avser ministern och regeringen att tänka om avseende upphandlingsförfarandet och ge ett samhällsuppdrag till Specialfastigheter AB – eller annan lämplig statlig aktör – för att kapa ledtiderna för upphandling och byggande av nya anstaltsplatser i Sverige?

.....

Teresa Carvalho (S)

Överlämnas enligt uppdrag

Gergö Kisch